

KONJUNKTURUDVIKLING 16. marts 2022

Krig vil ramme danskernes forbrug og realløn

ANALYSE

Udarbejdet af

Sofie Holme Andersen

Cheføkonom

Den danske økonomi er kommet bragende tilbage efter coronakrisen, men Ruslands invasion af Ukraine vil give økonomisk turbulens. Det vil påvirke både husholdningernes private forbrug og reallønnen i negativ retning. Ligeledes vil det øge uligheden i forbrugsmuligheder, da personer med lave indkomster bruger en større del af deres indkomst på energi.

Kontakt

Cheføkonom

Sofie Holme Andersen

📞 61 27 58 24

✉️ sha@ae.dk

Kommunikationschef

Jesper Kirkbak

📞 50 73 71 34

✉️ jk@ae.dk

Hovedkonklusioner

- En olieprisstigning til 98,6 dollars pr. tønde og lavere efterspørgsel fra udlandet kan medføre, at reallønnen vil blive 2,1 pct. mindre end ellers. Ligeledes vil husholdningernes private forbrug kunne falde med 1,8 pct. Særligt gaspriser er steget mere end øvrige opvarmningsformer.
- Arbejdsløse og personer uden for arbejdsmarkedet bruger en større del af deres indkomst på energi. Det betyder, at energiprisstigningerne rammer ekstra hårdt for dem, og at uligheden i forbrugsmuligheder stiger.
- En tidligere analyse viser, at krigen og de medfølgende økonomiske effekter kan medføre en vækst, der er 1 procentpoint lavere end ellers, og en beskæftigelse der er 13.500 personer lavere end ellers.

Analysen er lavet i samarbejde med 3F.

Invasjonen af Ukraine påvirker økonomien – særligt gennem højere priser

Den danske økonomi er kommet bragende tilbage efter coronakrisen. Beskæftigelsen slår rekord på rekord, ledigheden fortsætter nedad, og flere og flere fra kanten af arbejdsmarkedet kommer med ind i den lune midte. Dansk økonomi er dermed godt rustet til at stå imod økonomisk turbulens.

Ruslands invasion af Ukraine har rystet verden og sendt chokbølger gennem økonomien. Den økonomiske effekt på dansk økonomi har AE undersøgt i en tidligere [analyse](#). Den daværende oliepris med et årsniveau på 98,6 dollars pr. tønde samt mindre efterspørgsel fra udlandet, gav et negativt stød til BNP-væksten på 1 procentpoint og 13.500 færre beskæftigede ved et stød til den økonomiske model ADAM. Det fremgår af Tabel 1.

I denne analyse ses der på de økonomiske effekter fra et forbrugersynspunkt. Analysen er lavet på baggrund af tre stød til den makroøkonometriske model ADAM, hvor importpriserne på energi øges med 68 pct., 136 pct. og 259 pct. Læs mere i metodeboksen nederst.

Krig og voldsom inflation giver lavere vækst og beskæftigelse

Tabellen viser den økonomiske effekt i 2022 på beskæftigelse og BNP af et ADAM-stød til energipriser og udenlandsk efterspørgsel.

	Beskæftigelse	BNP
Økonomisk effekt	-13.500 personer	-1,0 pct. point

Tabel: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd • Kilde: AE på baggrund af ADAM

Forbrugerne rammes gennem lavere realløn og højere arbejdsløshed

Ser vi på, hvilken effekt invasionen får på forbrugerne, er der tre tydelige tendenser. Det fremgår af Tabel 2.

Reallønnen vil falde med 2,1 pct. i forhold til en situation med normal vækst i energipriserne og ingen krig i Europa. Samtidig vil husholdningernes private forbrug være knap 2 pct. lavere. Ligeledes vil arbejdsløsheden være ca. 8.000 personer højere end i en situation uden krig. Ser vi på et risikoscenarie, hvor olieprisen er oppe og ramme 150 dollars pr. tønde, set som gennemsnit over hele 2022 og svarende til en prisstigning på 259 pct., vil reallønnen være næsten 4 pct. mindre end ellers. Der er naturligvis også mulighed for, at der kommer mere ro på energimarkederne. Hvis vi antager den positive udvikling, at energipriserne i gennemsnit over hele 2022 er uændrede i forhold til 2021, så er effekterne mindre. I så fald vil reallønnen være lidt mere end 1 pct. lavere.

Krig og voldsom inflation giver lavere realløn og forbrug

Tabellen viser den økonomiske effekt i 2022 af ADAM-stød til energipriser og udenlandsk efterspørgsel.

Oliepris	Realløn	Forbrug	Arbejdsløshed
70,2 dollar/tønde	-1,1 pct.	-0,9 pct.	4.700 personer
98,6 dollar/tønde	-2,1 pct.	-1,8 pct.	8.000 personer
150,0 dollar/tønde	-3,9 pct.	-3,4 pct.	13.800 personer

Tabel: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd • Kilde: AE på baggrund af ADAM

Når reallønnen falder relativt til situationen uden krig og voldsomme energiprisstigninger, så skyldes det primært, at forbrugerpriserne stiger så voldsomt. Der ligger en meget lille stigning i den nominelle løn, der kommer rent modelteknisk, fordi priserne stiger så meget. Men den domineres af prisstigningerne, så reallønnen vil falde en del.

Når husholdningernes private forbrug falder relativt til situationen uden krig, så skyldes det to ting. For det første vil forbrugernes samlede disponible indkomst være lavere, da arbejdsløsheden stiger. For det andet vil forbrugerne have færre penge til andet forbrug end energi, da det er svært at ændre energiforbrug på kort sigt, og det er steget enormt meget i pris.

Uligheden i forbrugsmuligheder stiger

Forbrugerne vil altså blive ramt af krigen, men de vil ikke blive ramt lige hårdt. Det er her vigtigt at nævne, at ovenstående beregninger er gennemsnitsbetragtninger, dvs. at nogen vil blive ramt hårdere og andre lavere. Alle energipriser er steget, men prisen på gas er steget absolut mest. I februar 2022 var prisen på natur- og bygas steget med 96,2 pct. i forhold til samme måned i 2021. Til sammenligning var fjernvarme kun steget 2,4 pct. i pris over samme periode. Der er dermed stor forskel på, hvor hårdt forbrugernes pengepung bliver ramt, alt efter hvilken opvarmingskilde de er afhængige af. Dertil kommer, at prisen på brændstof er steget med 25,7 pct. i perioden, hvilket gør, at personer, der har et stort kørselsbehov i en fossilbil, bliver ramt hårdere end andre.

AE har i en tidligere [analyse](#) vist, at arbejdsløse og personer uden for arbejdsmarkedet bruger en større del af deres indkomst på energi. Det betyder, at energiprisstigningerne rammer ekstra hårdt for dem, og at uligheden i forbrugsmuligheder stiger som følge af krigen.

Den danske økonomi bliver primært ramt gennem tre kanaler

Den første kanal, dansk økonomi bliver ramt gennem, er de økonomiske sanktioner mod Rusland, som man har vedtaget i EU. Det vil mindske den danske eksport til Rusland, da store dele af den nu vil være sanktionsbelagt. Både fødevarer og medicin er dog undtaget, ligesom søtransport af disse varer er undtaget. Den samlede vareeksport til Rusland udgør kun ca. 1 pct. af vareeksporten, så samlet set vil effekten fra denne kanal være lille.

Den anden kanal er gennem den udenlandske efterspørgsel fra EU og resten af verden. Invasionen har øget usikkerheden, hvilket forventeligt vil få virksomhederne til at være tilbageholdende med at investere, og forbrugerne tilbageholdende med at forbruge. Det vil mindske udlandets efterspørgsel efter danske varer, hvilket igen vil mindske den danske eksport. Denne kanal er større end den første, men foreløbig ser den ikke ud til at være meget stor. Det kan ændre sig efterhånden som invasionen trækker ud, og ikke mindst efterhånden som udlandet bliver ramt af kanal nummer tre.

Den tredje kanal er gennem energipriserne. Energipriserne var vokset betydeligt allerede inden invasionen af Ukraine. Men efterfølgende er priserne på de forskellige energityper skudt voldsomt i vejret. De stigende energipriser påvirker økonomien på to måder. Den første er, at virksomhederne får højere omkostninger ved at producere. Dem vil de videregive til forbrugerne gennem højere priser. Det vil få forbrugerne til at efterspørge færre varer, hvilket vil mindske produktionen og føre til færre ansættelser. Den anden måde, energipriserne påvirker økonomien på, er gennem forbrugerne. De skal nu bruge flere penge på at varme og strøm, hvilket betyder, at de har færre penge til andre ting. De vil derfor mindske deres forbrug af andre varer og tjenester, hvilket igen medfører lavere produktion hos virksomhederne og færre ansættelser end ellers. Denne kanal forventes at have den største effekt på dansk økonomi.

Metode: Sådan har vi gjort

Analysen er lavet på baggrund af tre stød til den makroøkonometriske model ADAM, hvor importpriserne på energi øges med 68 pct., 136 pct. og 259 pct. Den udenlandske efterspørgsel sænkes i alle tre stød med 0,6 procentpoint. Import- og eksportpriser ændres simultant, før ændringen i udenlandsk efterspørgsel.

Olieprisen antages i det første stød at være steget 68 pct. i forhold til 2020. Det svarer til en uændret oliepris i 2022 i forhold til 2021. I det andet stød antages olieprisen at være steget 136 pct. i forhold til 2020, hvilket svarer til, at prisen på olie er uændret i resten af 2022 i forhold til slut februar. I det tredje stød antages olieprisen at være steget til 150 dollars pr. tønde, svarende til 259 pct. Importprisen på alle former for energi øges med samme procentsats som prisen på olie for ikke at få substitutionseffekter. Der sammenlignes med 2020, da forventningen før den russiske invasion var, at energipriserne ville falde tilbage i løbet af 2022. Det ventes ikke længere at være tilfældet.